

ПРИРОДНІ ЯВИЩА. ПОГОВОРИТЬ ЗАПРОШУЄМ, ЩО Є В НИХ НЕГАТИВНОГО Й ХОРОШОГО

Добірка дидактичних матеріалів для проведення тематичного місяця в 3-му класі

Яна КОСТИВ, учителька початкових класів,
Івано-Франківський ліцей № 23 імені Романа Гурика

Діти щодня спостерігають у природі якісь явища, пов'язані зі зміною погоди. Деякі є для нас звичними, інші трапляються рідше. Одні з них ми майже не помічаємо, а є і такі, що завжди викликають захоплення, як-от іній. У чому секрет таких щоденних змін? Як вони взаємопов'язані? Як впливають на наш настрій? Як діяльність людини спричиняє зміни в погоді? Подібних запитань, пов'язаних з погодою, які можуть поставити маленьки чомусики дорослим, дуже багато. Тож спробуємо пошукати способи розкриття їх учням разом з автором публікації.

При розгляді теми педагог має дати дітям уявлення про різні погодні явища, які, повторюючись з року в рік, формують клімат місцевості. Послугуючись різними технологіями, педагог може залучити дітей до такої діяльності:

- ознайомлення з погодними явищами,
- дослідження природних процесів,
- установлення взаємозв'язку між явищами природи,
- збагачення мовлення через розгадування загадок, роботу з прислів'ями, складання речень, мовні ігри, виконання вправ,
- складання розповідей про почуття людини при різних станах погоди,
- виконання розвивальних завдань,
- визначення позитивних і негативних наслідків погодних явищ,
- театралізація подій тощо.

Вивчення кожного поняття пропонуємо розпочинати з відгадування **загадок** і пояснення відгадок. Повідомлення про явища погоди слід супроводжувати демонструванням **слайдів** чи фрагментів **відеофільмів**. Під час опрацювання кожного з явищ доцільно використовувати не тільки **вірші** вказаних авторів, а й твори на вибір учителя.

ЩО ТАКЕ ДОЩ?

Дощ є буденним явищем, тому, щоб зацікавити дітей темою заняття, варто ознайомити їх з **невідомими або маловідомими фактами** про нього, обговорити, які є види дощу, приділити особливу увагу повторенню **правил поведінки** під час грози.

Орієнтовний зміст повідомлення

- **Дощ** — опади у вигляді невеликих крапель. Бувають слабкі дощі — мряка, бувають дуже сильні — зливи. Дощі, які супроводжуються спалахами блискавок і громом, називають грозами.
- Завдяки дощу з'явилася гра "Дартс". Змагання лучників перервала злива, тому спортсмени зайшли в найближчий бар і продовжили змагання, кидаючи вкорочені стріли в мішень на стіні.
- На півночі Бразилії немає сухого сезону — дощі тут ідуть постійно.
- У пустелі можна залишитися сухим під дощем — його краплі не встигають долетіти до землі, випаровуючись при високій температурі повітря.
- Можна влаштувати штучний дощ, скинувши з літака в купчасті хмари сухий лід.
- Під час грози не можна стояти під самотнім деревом і користуватися телефоном — це небезпечно.

Народознавчою складовою уроку може стати інформація про те, що нашим пращурам-землеробам було дуже важливо передбачати погоду, тому вони протягом життя збирали **прикмети**, пов'язані з опадами. Учитель запитує дітей, які прикмети, що дають змогу передбачити дощову погоду, відомі їм, які з них діти мали можливість перевірити.

Орієнтовний перелік прикмет

- Хмари йдуть низько — задощить.
- Горобці збираються зграями — на дощ.
- Низько літають ластівки — буде дощ.
- На воді стають бульбашки — дощ буде довгим.
- Сонце ввечері заходить за хмари — на завтра дощитиме.

- Зранку на траві нема роси — чекайте дощу.
- Веселка на небі висока і крута — до доброї погоди, низька і пласка — до дощової.

Молодші школярі, як правило, уже мають уявлення про те, чому йде дощ, як відбувається колообіг води в природі, як виникає веселка, проте варто уточнювати і поглиблювати ці знання.

Орієнтовний зміст повідомлення

Під сонячним промінням вода у водоймі нагрівається, тому деякі краплинки перетворюються на прозору легку пару. Разом з повітрям вона піднімається вгору. Там значно холодніше, ніж над землею, тому пара охолоджується. З неї утворюються краплинки води, які у хмарках пливуть по небу. Об'єднуючись, вони стають більшими, і врешті-решт не можуть триматися у повітрі. Тоді й починається дощ. По закінченні дощу на небі часом виникає веселка. Вона утворюється тоді, коли краплі дощу ще втримуються потоками повітря, і сонячні промені, проходячи крізь них, переломлюються і розкладаються на 7 кольорів.

Цікаво буде учням побачити, як утворюється дощ. Цей дослід педагог може провести у класі.

Хід досліду

Педагог знімає кришку з чайника, з якого піднімається пара, підносить до нього холодне люстерко. Діти спостерігають, як на склі з'являються крапельки води. Учні під керівництвом педагога обговорюють, чому так відбувається.

На завершення розмови діти об'єднуються у дві групи. Одна має довести позитивні, а друга — негативні наслідки дощу.

Завдяки **фізкультхвилинкам** діти і відпочинуть, і повчаться злагоджено працювати, орієнтуватися в ситуації й оперативно реагувати на команди.

• Дощик (пальчикова гра)

Хід гри

Дощик-дощик, досить лити: *(Стискають кулачки.)*

Крап-крап, крап-крап. *(Стукають пальчиками.)*

Діточок малих мочити — *(Стискають кулачки.)*

Крап-крап, крап-крап. *(Стукають пальчиками.)*

Бачиш, сонечко встає, *(Приставляють долоньки до очей.)*

Нам тепло своє дає. *(Торкаються до щічок.)*

Дощик-дощику, іди *(Махають руками від себе.)*

Там-там, там-там. *(Показують рукою вбік.)*

Тепле сонечко, світи *(Роблять рухи долоньками до себе.)*

Тут-тут, тут-тут. *(Плещуть у долоні.)*

• Гра “Дощ”

Хід гри

Діти стають колом одне за одним. Учитель виконує роль ведучого.

— Повільно починайте рухатися по колу. Уявіть, що йде дощик. Покажіть пальчиками, як падають його краплі. *(Легенько постукують пальцями по плечах того, хто стоїть попереду.)*

Дощ стає сильнішим. *(Швидше стукають пальчиками.)*

Почалась злива. *(Постукують долонями по плечах сусіда.)*

Ось вона стихає. *(Легенько постукують пальцями по плечах того, хто стоїть попереду.)*

Дощ закінчився. *(Перестають стукати. Повертаються обличчями у коло, простягають руки вгору, “до сонечка”.)*

• Гра “Австралійський дощ”

Хід гри

Ведучий промовляє фрази, на кожну з яких діти реагують відповідно до правил гри.

- Піднімається вітер. *(Потирають долоні.)*
- Падають перші краплини дощу. *(Клацають пальцями.)*
- Почалась злива. *(Плескають долонями по стегнах.)*
- Злива перетворилася на бурю. *(Тупають ногами.)*
- Ось буря стихає. *(Плескають долонями по грудях.)*
- Стихає злива. *(Плескають долонями по стегнах.)*
- Закінчується дощ, падають останні краплі. *(Клацають пальцями.)*
- Шумить тільки вітер. *(Потирають долоні.)*
- Австралійський дощ скінчився. Сонце! *(Піднімають руки вгору.)*

На уроках рідної мови можна закріплювати знання про дощ, наприклад, під час виконання **вправи “Від-нови текст”**, де речення слід поставити у правильній послідовності.

Орієнтовний зміст речень

Полив рясний дощ. Вони затулили ясне сонечко. Навкруги потемнішало. Він нагнав хмари. Подув сильний вітер. Хмари розійшлись, і на небі з'явилось яскраве коромисло веселки. Десь удаліні прогрімів грім. Він ішов недовго.

Також можна дати завдання дібрати прикметники для характеристики дощової краплі чи хмари, дієслова — для характеристики процесу випадання дощу.

При опрацюванні теми у пригоді стануть такі вірші: “Дощик” Н. Кир’ян, “Веселий дощ” Л. Костенко, “Хмара поле вкрила” Л. Компанієць, “Вода” Н. Красоткіної, “Сліпий дощик” П. Ребра, “Непосида” Л. Вознюк.

ЩО ТАКЕ ГРАД?

Град, на щастя, буває нечасто, і спостерігати за ним безпечно лише з будинків чи з укриттів, тож діти знають про нього небагато і залюбки слухають інформацію про це явище.

Орієнтовний зміст повідомлення

Град — це дрібні частинки непрозорого льоду кулястої або неправильної форми. Траплялися випадки, що

Від редакції

Аби повніше розкрити учням **тему “Погода”**, скористайтеся **навчальними зошитами для 3-го класу НУШ**, розробленими авторським колективом О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко, О. Волошенюк.

Придбати зашити можна у **Видавництві “Світич”**.

Тел.: (044) 486 – 91 – 14, (067) 504 – 50 – 22

Оригінальні зошити від авторів інтегрованих підручників

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

- ☀ Робочий зошит № 1
- ☀ Робочий зошит № 2
- ☀ Зошит з інформатики
- ☀ Зошит для діагностичних робіт

2
КЛАС

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

- ☀ Зошит з розвитку зв'язного мовлення
- ☀ Тренажер з правопису: зошит № 1 і зошит № 2

SvitDovkola.org

Замовляйте комплект робочих зошитів для 2-го класу:

☎ (067) 504 5022, (050) 761 7259

@ books@dvsvit.com.ua

СВІТ
ВІСНИЦЬО
ТВО